

Konu: **Kadim Diller ve Yazılar**

Yazı: **68**

Ainuca ve Japonca

Doç. Dr. Haluk BERKMEN

Asya kıtasının doğusundaki adalara ön-Türklerin göç etmiş olduklarından söz ettim (Bkz. **9** sayılı **Doğu Asya Dağılımı** başlıklı yazı). Japonlardan önce aynı adalara gelmiş olan Ainuların yaşadığı bölgelerde yapılan kazılar sonucu bu insanların orta Asya'dan geldikleri ve Baykal gölü civarından çıkmış olabilecekleri tespit edilmiştir (1). Ainu dili Japonca gibi eklemeli bir dildir. Aynen Türkçe gibi Özne-Nesne-Fiil cümle yapısına sahiptir. Ainu dilinde birçok Türkçe kökenli sözcük de bulmak mümkündür. Birkaç örnek:

Ainuca	Türkçe	Japonca
SET (yatak)	SER, SEDİR	SUN (çök)
KAP (deri)	KAP layan	KABUTO (başlık)
TEK (el)	TEK (biricik)	TE (el)
KAMUY (Tanrı)	KAM (şaman)	KAMİ (Tanrı)

Japonca **TEN** 'gök, uzay' demektir. Burada güneşin doğduğu **TAN** yeri kök sözcüğü ile olan ilişkiyi görmekteyiz. Türklerin **Gök Tengri**'si Etrüsk dilinde **Tin** olduğunu hatırlayalım. Japonca **TENÇİ** daha geniş bir anlamda 'evren, kozmos' demektir. **TENNÖ** ise 'imparator' demektir. Japonların kendi krallarına "Güneşin oğlu" dediklerine bakılırsa TEN-NÖ sözünde güneş ve AY-NU sözünde ay, veya 'göğe ait, göksel' anlamları gizlidir. Japonca **NO** takısı "ait" anlamında bir kök sözcük olup, Ainu dilinde **NU** şeklindedir. Türkçe -IN takısıyla benzerliği çarpıcıdır.

Japon bayrağındaki beyaz zemin üzerinde kırmızı bir yuvarlak güneşi simgelemekte ve Türk bayrağında da göksel ay ile yıldız bulunmaktadır. Japonca ile Türkçenin ortak bir kök dilden türediklerini **1** sayılı **Kök Dil Arayışı ve Türkçe** başlıklı yazımda örneklerle gösterdim.

Japonca **TE** (el) ve Ainuca **TEK** sözcükleri birçok Kızılderili dilinde **TİK** olarak bulunuyor. Moğolca 5 sayısını ifade eden sözcük **TABUN** elin beş parmağı ile ilişkili olabilir. Yunanca işaret parmağına 'Dahtilo' denir ki bu da **TEK →TAH →DAH** dönüşümü ile oluşmuştur. K → H dönüşümü ise Türkçedeki kadim telaffuzun KH olarak genizden çıkan sesin K ve H seslerine dönüşmesi sonucudur. Daktilo dediğimiz alet "parmaklarla çalışan" demektir. Latince **TE** (sen) ikinci tekil şahıs zamiridir. Bu sözün kökeninde bir kişiyi parmakla işaret etmek olabilir. Fransızcada **TOİ** (tua) 'sen' demektir. İngilizcede ise **TO** sözcüğü parmakla işaret edilen "bir yere doğru" demektir. T → D dönüşümü oldukça yaygın olup Almanca 'sen' olan **DU** ve 'senin' **DEİNE** sözcüklerinde buluyoruz. T sesi hem D sesine hem de Y sesine dönüşmüştür. T ve D sesleri dilin damağa yapışmasıyla ve ağızın yarı açık kalmasıyla oluşur. Y sesinde ise dil damaktan uzaklaşmış ama ağız açık kalmakta devam etmiştir. Diğer dillerde 1 sayısını ifade eden sözcüklerden örnekler sunuyorum (2):

TEK (Bir)	DİL
YEK	FARS
YEK	KUMZARİ
YEK	WOTAPURİ
YEK	WELSH (Gal'lerin dili)
YAK	KÜRTÇE (Kırmanca)
YAK	TACİKÇE
YAK	GORANİ
YAK	TÜRKMENCE
YAK	NANGALAMİ
EK	HİNDİ ve URDU
EK	GUCARAT
EK	NEPAL
EKA	SANSKRİT
EYK	BENGAL
HİK	BURUŞASKİ (Hunza)
MEK	ERMENİCE
YÜKT	Proto FİNCE
AHAT	İBRANİCE

Ainu dilindeki KAP sözü de çok eski bir Türkçe sözcük olup hem doğu hem de batı dillerinde rastlanmaktadır. 'Kap' kök sözcüğü "kapayan, örten, kaplayan" anlamlarında hem Kap-Kacak, Kapak, Kapı şekillerinde kullanılmış hem de örten anlamında Aynu dilinde 'deri' Latince **CAPELLİ** 'şapka' olmuştur. İngilizce **CAP** (kep) ve **CAPTAIN** (kaptan) sözcükleri hep 'baş' ile ilgilidir. Japonca 'başlık' **KABUTO** ve 'şapka' baş sözü ile ilgili olan **BOŞİ** sözüdür.

Son olarak Ainu dilindeki 'yatak' anlamına gelen **SET** sözüne bakalım. Türkçede **SER** sözü vardır. Japonlar ve Aynular da yataklarını yere sererler. Yere serilen hasır yatağa Japonlar **TATAMİ** der. Bu söz ile YATAK sözü ilişkili olabilir. Ainular ise "yere serilen" anlamında yatağa 'set' diyorlar. Türkçede yatılan ve uzanılan yere **SEDİR** diyoruz. İngilizce **SİT** (otur) sözü ve Almanca **SİTZ** (otur) sözleri de yine kadim bağlara işaret etmektedirler. Fransızca **CİTE** (site) ve İngilizce **CİTY** (şehir) sözlerinde 'sit' kök sözcüğü bulunmakta yazılışı farklı olsa da her ikisi S sesiyle okunmaktadır. Belki de Akdeniz kıyısındaki **Side** şehri de "oturulmuş yer" anlamını taşıyor. Japoncada oturmak eylemini belirten sözcük **SUNDE** olup, 'sinmek' ve 'gizlenerek oturmak' anlamları içerir.

Sizlere burada birkaç örnek sunmakla yetindim. Japoncanın Altay dil grubuna ait olduğunu ayrıntılı bir şekilde kanıtlayan Amerikalı dilbilimci Roy Andrew Miller'in kitabında pek çok örnek bulunmaktadır (3).

Kaynaklar:

- (1) **AINU Spirit of a Northern People**, W. Fitzhugh ve O. Dubreuil, University of Washington Press yayını, 1999, ABD.
- (2) <http://www.zompist.com/oldnum.htm>
- (3) **Japanese and the Other Altaic Languages**, Roy Andrew Miller, University of Chicago Press yayını, 1971, ABD.